

Utlåtande 2009:44 RIII (Dnr 311-249/2009)

Översiktsplan för Nationalstadsparken - Stockholmsdelen, Dp 1998-00183-51

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

1. Översiktsplan för Nationalstadsparken – Stockholmsdelen antas i enlighet med *bilaga 2*.
2. Stadsbyggnadsnämndens uppdrag om naturreservat för Norra och Södra Djurgården dras tillbaka och frågan om skydd enligt miljöbalken för området inom Nationalstadsparken överlämnas till länsstyrelsen.

Föredragande borgarrådet Kristina Alvendal anför följande.

Ärendet

Nationalstadsparken utgörs av området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården och är belägen i Stockholm och Solna med en liten del i Lidingö. Området omfattas av ett unikt lagskydd i miljöbalken vars syfte är att bevara parken som ett historiskt landskap.

Översiktsplanen för Nationalstadsparken är en ändring och fördjupning av gällande översiktsplan, Översiktsplan '99. Den kompletterar de program som tas fram för området av länsstyrelsen och av Kungliga Djurgårdens Förvaltning. Planen ger dels vägledning för markanvändning och utveckling av parken, dels vägledning för dess omgivning, vilka ska utvecklas med hänsyn både till områdets värden och till behovet av stadsutveckling.

Stadsbyggnadsnämnden föreslår även kommunfullmäktige att uppdraget om naturreservat för Norra och Södra Djurgården dras tillbaka och att frågan

om skydd enligt miljöbalken för områden inom Nationalstadsparken överlämnas till länsstyrelsen.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsbyggnadsnämnden.

Mina synpunkter

Nationalstadsparken är ett av Stockholms unika besöksmål. Med sitt läge direkt inpå stenstaden och sitt innehåll av naturmark, kulturvärden och historia är parken ensam i sitt slag i världen. En internationell jämförelse visar att Nationalstadsparken är mer än dubbelt så stor som Bois de Boulogne i Paris, sex gånger större än Central Park i New York och nästan åtta gånger större än Hyde Park och Kensington gardens i London.

Området har sitt ursprung i kungligt markinnehav som förvaltats och förändrats genom århundradena med nära anknytning till stadens historia och utveckling. Området omfattas av ett särskilt lagskydd i miljöbalken med syfte att bevara de natur- och kulturvärden som finns i parken. På en yta av 26 kvadratkilometer samsas flera kungliga slott, evenemangsområden, idrottsanläggningar, flera av Sveriges största universitet, rekreationsområden och fågelsjöar.

Parken kan delas i fyra områden som innehåller parklandskap och sex områden som innehåller bebyggda och anlagda delar. I Stockholms stad passerar parken mellan det äldre Östermalm och den kommande stadsdelen i Norra Djurgårdsstaden. Det är viktigt att den nya bebyggelsen och parken stärker varandra och bidrar till båda delarnas attraktivitet. Genomförandet av nya trafiklösningar som minskar fordonsrörelser i parken och bidrar till färre genomfartstrafikanter i stadsdelarna är av mycket stor betydelse.

Huvuddelen av Nationalstadsparken ägs av staten. I Stockholms stad gäller detta Djurgårdsmarken som förvaltas av Kungliga Djurgårdsförvaltningen. Staden äger de resterande delarna inom kommungränsen, d.v.s. Bellevueparken och Kaknäsområdet. Regeringen har i förarbetena till lagskyddet närmare redovisat intentionerna med parken och förutsatt att staden utvecklar sin översiktsplan som vägledning för att precisera vilka områden i parken som ska skyddas som parklandskap och vilka zoner som mer präglas av bebyggelse.

Föreliggande översiktsplan definierar de olika karaktärer som parkens delar har. Planen ger förutsättningar för en god skötsel och utveckling av parklandskapet samtidigt som den exempelvis pekar ut områden där universitetet kan växa med lokaler för undervisning, forskning och bostäder. Dessutom skapar

planen möjligheter att lösa de trafikproblem som både parken och näraliggande bebyggelse störs av. Nationalstadsparken är en viktig del av Stockholm och när staden växer ökar dess betydelse ännu mer.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Översiktsplan för Nationalstadsparken – utställningshandling mars 2008
3. Länsstyrelsens granskningsyttrande
4. Sammanställning av synpunkter vid utställningen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Yvonne Ruwaida* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. förslaget till översiktsplan för Stockholms del av Nationalstadsparken återremitteras
2. arbetet med att inrätta naturreservat inom Nationalstadsparken fortsätter
3. Områdesbestämmelser tas fram för buffert- och svaga spridningszoner.
4. Spridningsvägarna för djur och natur förstärks inom Ekoparken - inte försämras, men även i buffertområdet bör insatser göras som att t.ex. bygga en eko- och sociodukt över Lidingövägen.
5. Alternativ utanför Nationalstadsparken till utbyggnad inom Nationalstadsparken måste alltid redovisas
6. vidare anföra följande

”Nationalstadsparken är en ny och okränkbar stadsdel i storstadsregionen, med ett eget planeringsbehov och identitetsskydd” (Lennart Holm, Nationalstadsparken – Ett experiment i hållbar utveckling, 2002) Planeringens målsättning måste vara att ta tillvara ”parkens” intressen, de kvalitéer som en gång ledde till att Nationalstadsparken instiftades.

Det är tråkigt att det föreliggande förslaget i mångt känns som en exploateringsplan och ett försvar för tidigare ingrepp i Nationalstadsparken, i stället för den efterlängtade visionen för hur natur- och kulturvärden ska bevaras och utvecklas inom denna vår nationalklenod. Ännu saknas detta grundläggande ansvarstagande i stadens ambitioner för områdets värnande och utveckling.

I nationalstadsparkens lagskydd står klart och tydligt att området skall ses som en helhet med betoning på park- och naturskydd. Även närområdet intill nationalstads-

parken är mycket känsligt och kan vid okänslig exploatering påverka Nationalstadsparken negativt. Vidare anger lagstiftningen att det ”Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas”.

När stadsbyggnadskontoret skriver att ”natur och kulturvärdena har olika tyngd i olika delar av nationalstadsparken” och samtidigt bortser från lagskyddets helhetstänkande och riksintressets innehåll, begår man ett allvarligt fel. Genom att dessutom avgränsa eller indela området i mer eller mindre exploateringsbara områden har man missförstått hela idén med Nationalstadsparken. Med denna zonindelning frångår man helhetsperspektivet och det är ytterst tveksamt om föreliggande förslag är förenlig med själva grundtanken i lagen. Den fördjupade översiktsplanen riskerar då att bli ett oanvändbart dokument.

I översiktsplanen bör krafterna riktas mot förstärkning av Nationalstadsparkens svaga länkar, t.ex. s.k. getingmidjan som binder ihop parkens norra och södra delar. Det finns ett starkt behov av att från stadens sida vidta åtgärder för att naturvärdena i getingmidjan och övrigt hotade delar av parken samt buffertzoner ska förstärkas.

Förändringar gentemot utställningsförslaget

1. Vägledningen för Vetenskapsstaden ges följande inriktning: Vetenskapsstaden vidareutvecklas, i första hand för forskning och utbildning, med bevarade natur- och kulturvärden.

Nämnden anför: Skrivningen har skärpts, men det måste vara tydligt att inte bostäder ska byggas. Vid krav på exploatering så bör alternativ alltid tas fram. Flyttningen av lärarhögskolan till Frescati bör utredas innan processen fortsätter.

2. Avsnittet om infrastruktur inom Nationalstadsparken förtydligas så att det framgår att illustrerade reservat för vägar och spår är möjliga sträckningar och att andra sträckningar än de illustrerade kan bli aktuella.

Nämnden anför: Österleden ska helt tas bort och kartan ska självklart överensstämma med Cederschiöldsförhandlingens karta, som har bärighet fram till 2020.

3. Planen redovisar tydligare att användningen av området vid Norrtull, i huvudsak f.d. bensinstationstomten, behandlas i Stockholms och Solnas gemensamma förslag till fördjupning av två översiktsplaner för Karolinska-Norra Station.

Nämnden anför: Norrtulltomten ska vara en grön entré till Nationalstadsparken.

Gränsdragningar

Flertalet av föreslagna ändringar av gränsdragningen är tyvärr till nackdel för Nationalstadsparken. Allvarligast är troligen gränsdragningen vid de västra delarna av Hjorthagen och Husarviken. Hjorthagen har i och med den omkringliggande National-

stadsparken ett naturnära och känsligt läge. Gränsdragningar måste därför ske med stor hänsyn till ekologiska värden och den känsliga spridningskorridoren mellan norra och södra Djurgården. En väl tilltagen obebyggd strandremsa längs Husarviken bör också skapas mellan bebyggelsen och vattnet och helst tillföras Nationalstadsparken. De västra delarna delar av Storängsbotten borde ligga inom Nationalstadsparkens gränser.

Buffertzoner och Nationalstadsparkens omgivningar

Insikten om att även exploateringar utanför Nationalstadsparken kan skada dess värden och därför skall undvikas måste lyftas fram i Översiktsplanen. Brutala projekt i parkens närhet påverkar i allra högsta grad Nationalstadsparkens upplevelsevärden. Landskapsanalyser kan delvis belysa dessa frågeställningar.

Riksintressefrågan måste få större tyngd i bedömningar av planer i parkens omedelbara närhet. Buffertzoner för att skydda Nationalstadsparkens närområden från olämpliga åtgärder borde övervägas, eventuellt i form av områdesbestämmelser och/eller tilläggsbestämmelser för detaljplaner. Markanvisningar och projekt i gränzoner bör inte genomföras innan arbetet med den fördjupade översiktsplanen för Nationalstadsparken är färdigställt. Gränzonerna är känsliga och samtidigt viktiga både estetiskt och ekologiskt.

Markanvändning

Nationalstadsparkens område har i många hundra år nyttjats för nationellt viktiga utvecklingsbehov. Parkens område har också använts som en central plattform för internationella kontakter. (Representativa mötesplatser, jaktpark, hagapark, forskningscentra, OS 1912, Stockholmsutställning mm, mm.). Det är dessa höga och under lång tid kontinuerliga ambitionsmål som skapat Nationalstadsparkens unika kvaliteter. Ansvar för Nationalstadsparken är att värna, vårda och vidareutveckla dessa kvaliteter.

Eventuell kompletteringsbebyggelse i till exempel Vetenskapsstaden eller Albanoområdet måste ges en disposition och utformning som beaktar riksintressena för Nationalstadsparken och dess syfte. Den tidigare fluffiga beskrivningen av vilka verksamheter som skall tillåtas att utvecklas inom Nationalstadsparken, en beskrivning som inkluderar bostäder och kommersiell service öppnar lätt upp för en felaktigt markanvändning som ej står i överensstämmelse med i lagstiftningens intentioner.

Olika genomförda projekt och kommande

Som tidigare nämnt är det är tråkigt att det föreliggande förslaget i mångt känns som en plädering för utökad exploatering och ett försvar för tidigare ingrepp i Nationalstadsparken.

Park- och naturlandskapets värden för Stockholm som besöksstad och för dagens och morgondagens stockholmare är ovärderligt och tas ofta för givet. Men dessa värden kan gå förlorade för all framtid vid ovarsam planering och omedveten hantering. Idag hotas Nationalstadsparken att steg för steg förminska och stora värden gå förlorade. Flera exploateringsprojekt har de senaste åren processats utan någon tydlig planering av hur park- och naturlandskapets ska tas tillvara.

Speciellt gäller det bebyggelse sydost om Husarviken. Projektet Norra Djurgårdsstaden/Hjorthagen som fortfarande inte är anpassat till det känsliga läget

Vid framtagande av många enskilda detaljplaner bevittnar vi ständiga intrång på Nationalstadsparken. Detta synsätt i planeringen undergräver hela idén med en Nationalstadspark. Det finns idag ett större behov av skyddsåtgärder för Nationalstadsparken än att genomföra små exploateringar här och var som i sin helhet innebär stora negativa effekter för dess framtida existens. Lokala särintressen får inte väga tyngre än grundsyftet med en Nationalstadspark.

Exempel på några projekt i och i direkt anslutning till parken: (mängden är förskräckande).

Kvarter Smyrna, Idrottshögskolan, Kattrumpstullen flera projekt, Ladugårdsgärde 1:33, bredvid kv Väbeln, (Badmintonhallen), Studentbostäder KTH kvarter Forskningsen, kv Filosofen, Kv Smedsbacken 35, Ladugårdsgärde 1:37, Förrådsbacken, TV-huset, Berwaldhallen Kv. Stettin, STIM, Tre vapen, (p-plats 2/3 inom Nationalstadsparken). Kampementet, m.fl.

Infrastruktur

Trafikutbyggnader inom Nationalstadsparken och dess omgivning är bland de största hoten för Nationalstadsparkens bevarande, åtgärder för att minska störningar från omgivningen innehåller förslaget goda idéer som t.ex. en överdäckning av Roslagsvägen. Österleden är dock t.ex. ett vansinnesprojekt som leder in Nacka-Värmdötrafiken rakt in i Östermalm.

Grönstruktur

Ekologi, biologiska värden, spridningsvägar, biologisk mångfald och grönstrukturens betydelse för parken har getts en mycket underordnad roll hitintills inom översiktsplanen. Detta behöver åtgärdas i det fortsatta arbetet och stadens spetskompetens när det gäller den yttre miljön inom ekologi och landskapsplanering skall tillvaratas.

Spridningsvägarna för djur och natur måste förstärkas inom Ekoparken - inte försämmas. T.ex. en eko- och sociodukt över Lidingövägen bör finnas med i kommande planer. Grus ska bli gräs. Äldre industrimark omvandlas nu i snabb takt även i nationalstadsparken. Dessa områden ska planeras i in park- och landskapsmiljön och även användas för att stärka natur- och rekreationsvärdena. I Albano och Norra Station som nu omvandlas behövs grönska efter alla år av grus och betong!

Gångbroar och ekopassager

Lidingövägen, Roslagsvägen och Värtabanan gör att strövande djur och människor får svårt att ta sig mellan nationalstadsparkens olika områden. Det behövs broar och passager så att och rekreationsmöjligheterna och naturens viktiga spridningseffekt stärks. Låt inte en ökad biltrafik diktera villkoren för parklandskapet utan planera så att barriärerna överbryggas.

Skydda strategiska miljöer och spara ekarna

Nationalstadsparken har sin 'smala midja' mellan södra och norra Djurgården där parken går genom delar av Hjorthagen – Starrbäckringen – Gärdet. Här är det extra viktigt med spridningsvägarna för växter och kryp. Ekar och andra ädellövträd är av strategisk betydelse eftersom de är livsmiljöer för många arter. Oavsett om träden står i gatumiljö, eller i trädgård har de en viktig funktion. En ordentlig skötselplan och ett skydd som naturreservat behövs för hela nationalstadsparken, men för 'midjan' bör den kompletteras med tvingande regler om tillstånd för att såga ner träd.

Kulturmiljö och kulturlandskap

Kulturmiljöns och kulturlandskapets värden borde ges större tyngd än vad som redovisas i samrådsförslaget. Hur arkitektoniska och andra kulturhistoriska värden skall hanteras inom för bebyggelse avsatta områden är inte utrett, strategi saknas. Även kulturlandskapet i Nationalstadsparken behöver skötsel och vård för att kunna upprätthållas.

Demokrati/Förankring/kompetens som skall tillvaratas

Samarbete med Kungliga Djurgårdsförvaltningen, Länsstyrelsen, Förbundet för Ekoparken, Kommittén för Gustavianska parken, DLV och andra föreningar och organisationer är ytterst viktigt och att tillvarata remissinstansers, föreningar samt kunniga privatpersoners kompetens.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

1. Översiktsplan för Nationalstadsparken – Stockholmsdelen antas i enlighet med *bilaga 2*.
2. Stadsbyggnadsnämndens uppdrag om naturreservat för Norra och Södra Djurgården dras tillbaka och frågan om skydd enligt miljöbalken för området inom Nationalstadsparken överlämnas till länsstyrelsen.

Stockholm den 18 mars 2009

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Kristina Alvendal

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Emilia Hagberg* (mp) och *Inger Stark* (v) med hänvisning till reservationen av (mp) och (v) i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av *Per Ankersjö* (c) enligt följande.

Om jag haft yrkanderätt hade jag föreslagit kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

1. Huvudsakligen bifalla borgarrådsberedningens förslag
2. Därutöver anföra

Det är glädjande att en översiktsplan för Stockholms del av Nationalstadsparken nu äntligen kommer till stånd. Planen utgör ett gediget och tilltalande dokument som är viktigt i arbetet med att utveckla Nationalstadsparkens värden. Centerpartiet är i grunden positiva till det presenterade förslaget men ser även att planen borde tydliggöra att:

– Ingen ytterligare exploatering ska ske inom delområdena som utgör parklandskap och naturmiljö.

– Utvecklingen av Vetenskapsstaden inte innefattar byggandet av bostäder.

– Reservatet för Österleden hör inte hemma i översiktsplanen. Kartan ska naturligtvis utgå från gällande politiska överenskommelser, d.v.s. överensstämma med Cederschiöldsöverenskommelsen med regionens gemensamma prioriteringar avseende infrastrukturinvesteringar som sträcker sig till 2020.

– Luftkvalitet och bullernivåer är faktorer som direkt påverkar parkens värden.

Därför bör också översiktsplanen miljöbedömas enligt rådande regleringar i miljöbalken.

– Regler för trädfällningar och tillbyggnader inom parken bör klargöras. Det kan inte stå fastighetsägare och bostadsrättsföreningar fritt att fälla värdefulla träd inom Nationalstadsparken.

ÄRENDET

Nationalstadsparken utgörs av området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården och är belägen i Stockholm och Solna med en liten del i Lidingö. Området har sitt ursprung i kungligt markinnehav som förvaltats och förändrats genom århundradena med nära anknytning till stadens historia och utveckling.

Området omfattas av ett unikt lagskydd i miljöbalken vars syfte är att bevara parken som ett historiskt landskap. Regeringen har i förarbetena till lagskyddet redovisat intentionerna med parken och förutsatt att Stockholms stad och Solna stad utvecklar sina översiktsplaner som vägledning för tillämpningen av lagskyddet, samt preciserar vilka områden som bör skyddas liksom de zoner som präglas av mer omfattande bebyggelse.

Översiktsplanen för Nationalstadsparken är en ändring och fördjupning av gällande översiktsplan, Översiktsplan '99. Den kompletterar de program som tas fram för området av länsstyrelsen och av Kungliga Djurgårdens Förvaltning. Planen ger dels vägledning för markanvändning och utveckling av parken, dels vägledning för dess omgivning, vilka ska utvecklas med hänsyn både till områdets värden och till behovet av stadsutveckling.

Stadsbyggnadsnämnden föreslår även kommunfullmäktige att uppdraget om naturreservat för Norra och Södra Djurgården dras tillbaka och att frågan om skydd enligt miljöbalken för områden inom Nationalstadsparken överlämnas till länsstyrelsen.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 september 2008

1. att godkänna förslaget till översiktsplan och överlämna det till kommunfullmäktige för antagande.
att föreslå kommunfullmäktige att uppdraget om naturreservat för Norra och Södra Djurgården dras tillbaka, och att frågan om skydd enligt miljöbalken för området inom Nationalstadsparken överlämnas till länsstyrelsen.

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller (mp) och Maria Hannäs (v), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Lukas Forslund (c), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 augusti 2008 har i huvudsak följande lydelse.

SAMMANFATTNING

Kontoret lägger fram förslaget till översiktsplan för Stockholms stads del av Nationalstadsparken för godkännande och antagande enligt reglerna i plan- och bygglagen. Förslaget har varit ute på samråd och utställning. Stadsbyggnadskontoret anser att utställningsförslaget är väl ägnat att utgöra det slutliga förslaget till översiktsplan. Med anledning av synpunkter i utställningsyttranden från bl.a. länsstyrelsen föreslår kontoret några enstaka i utställningsförslaget:

1. Vägledningen för Vetenskapsstaden ges följande inriktning: Vetenskapsstaden vidareutvecklas, i första hand för forskning och utbildning, med bevarade natur- och kulturvärden.
2. Avsnittet om infrastruktur inom Nationalstadsparken förtydligas så att det framgår att illustrerade reservat för vägar och spår är möjliga sträckningar och att andra sträckningar än de illustrerade kan bli aktuella.
3. Behovet att utveckla och precisera underlaget om Nationalstadsparkens värden inför bedömningar av anspråk på bevarande och förändringar görs tydligare.
4. Planen redovisar tydligare att användningen av området vid Norrtull, i huvudsak f.d. bensinstationstomten, behandlas i Stockholms och Solnas gemensamma förslag till fördjupning av två översiktsplaner för Karolinska-Norra Station.
5. Planen kompletteras med text om att miljöbalkens särskilda hushållningsbestämmelserna för Stockholms kust- och skärgårdsområden (4 kap 2 och 3 §§) gäller Nationalstadsparkens område såsom länsstyrelsen krävt, och att bestämmelsen inte utgör något hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet.
6. Utställningsförslaget förord och inledning ändras så att de motsvarar information om den antagna planen samt redovisar Länsstyrelsens granskningsyttrande.

Stadsbyggnadsnämnden har sedan 1993 kommunfullmäktiges uppdrag att ta fram förslag till naturreservat eller andra relevanta bevarandebestämmelser för Norra och Södra Djurgården. Kungl. Djurgårdens Förvaltning har ifrågasatt reservatsformen för Djurgårdsmark i förhållande till Konungens enskilda dispositionsrätt för marken. Frågan om hur friområdenas natur-, kultur- och rekreationsvärden ska garanteras långsiktigt behandlas av länsstyrelsen i redovisningen våren 2006 av det särskilda regeringsuppdraget att ta fram ett program för förvaltning, skötsel och utveckling av Nationalstadsparken. Kontoret anser att det lämpligt att det är länsstyrelsen och inte staden som

fortsättningsvis överväger behovet av skydd enligt miljöbalken för områden inom Nationalstadsparken.

Miljödepartementet remitterade i juni 2008 förslag till ändring i lagskyddet för nationalstadsparker. Kommunstyrelsen tillstyrkte lagändringen vid sammanträdet i juni. Den föreslagna ändringen förändrar inte förutsättningarna för översiktsplanen.

UTLÅTANDE

Bakgrund

Kontoret lägger fram förslaget till översiktsplan för Stockholms stads del av Nationalstadsparken för godkännande och antagande enligt reglerna i plan- och bygglagen.

Nationalstadsparken utgörs av området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården och är belägen i Stockholm och Solna med en liten del i Lidingö. Området har sitt ursprung i kungligt markinnehav som förvaltats och förändrats genom århundradena med nära anknytning till stadens historia och utveckling. Idag har Nationalstadsparken med sina unika historiska kvaliteter, verksamheter inom forskning och utbildning, kultur och nöjen samt värden för rekreation och biologisk mångfald särskild betydelse för Stockholms attraktionskraft och utveckling.

Området omfattas av ett särskilt lagskydd i miljöbalken, vars syfte är att bevara Nationalstadsparken som ett historiskt landskap med sina natur- och kulturvärden. Lagskyddet är unikt. Genom att det hanterar helheten i ett historiskt landskap omfattar det såväl natur- och parklandskap som mer exploaterade områden. Regeringen har i förarbetena till lagskyddet närmare redovisat intentionerna med Nationalstadsparken och förutsatt att Stockholms stad och Solna stad utvecklar sina översiktsplaner som vägledning för tillämpningen av lagskyddet och preciserar vilka områden som bör skyddas som parklandskap eller naturmiljö liksom de zoner som präglas av mer omfattande bebyggelse.

Huvuddelen av Nationalstadsparken ägs av staten. I Stockholm ingår framför allt den s.k. Djurgårdsmarken som förvaltas av Kungl. Djurgårdens Förvaltning. Stockholms stad äger framför allt Bellevueparken och Kaknäsområdet.

Planprocessen

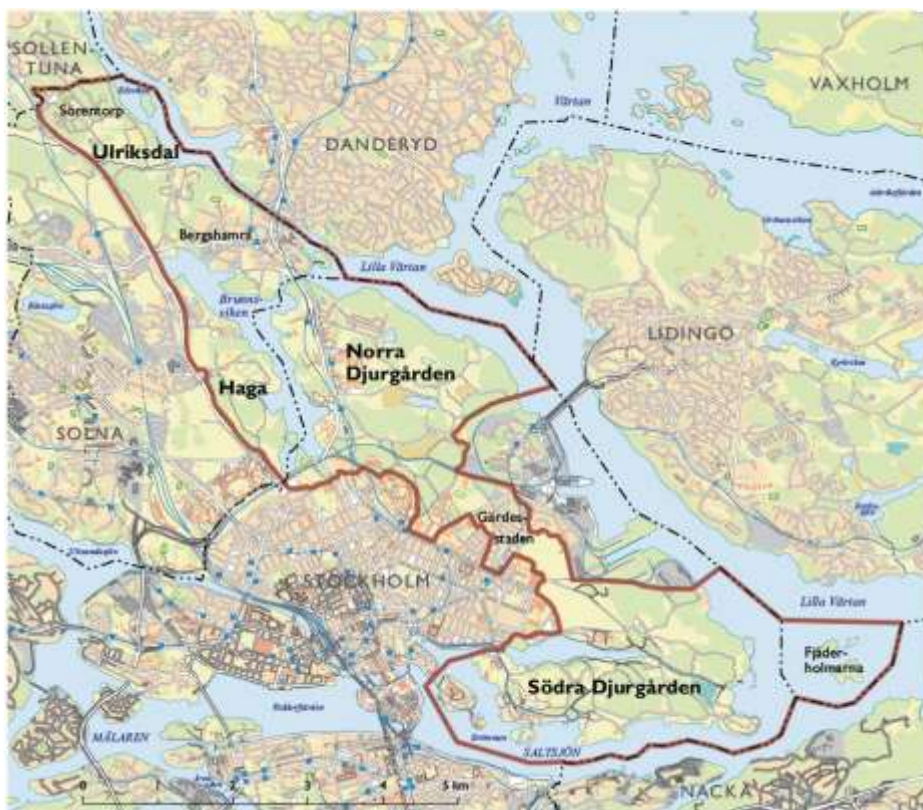
Översiktsplanen för Nationalstadsparken är en ändring och fördjupning av gällande översiktsplan, Översiktsplan 99. Planprocessen följer reglerna i 4 kap. plan- och bygglagen, med samråd, utställning och slutligen antagande i kommunfullmäktige. Arbetet med översiktsplanen har samordnats med motsvarande arbete i Solna, och bedrivits i tiden parallellt med det handlingsprogram Framtidens Nationalstadspark som länsstyrelsen redovisade i april 2006 till regeringen och med Kungl. Djurgårdens Förvaltningens pågående arbete med en skötselplan för hela Nationalstadsparken.

Intresset för planarbetet har varit stort, inte minst har intresseföreningar som Förbundet för Ekoparken, Haga-Brunnsvikens vänner, Kommittén för Gustavianska parken, Nationalstadsparksfonden WWF (tidigare Ekoparksfonden WWF) och Samfundet S:t Erik visat stort engagemang.

Den tidiga processen

Stadsbyggnadsnämnden godkände i juni 2004 en lägesredovisning av det pågående arbetet. Hösten 2004 genomförde kontoret, som ett församråd, ett antal rundabords-samtal om Nationalstadsparkens delområden och värden där inbjudna från stadens förvaltningar, länsstyrelsen, verksamhetsutövare och intresseorganisationer deltog.

Samrådet om förslag till översiktsplan genomfördes 28 juni-1 november 2006 och föregicks av en redovisning i nämnden i april 2006 av samrådets uppläggning och huvuddragen i förslaget.

Nationalstadsparken Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården inom Solna, Stockholm och Lidingö

Nationalstadsparkens lagskydd, 4 kap Miljöbalken

För Nationalstadsparken gäller

”Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i

övrigt skadas.”

För åtgärder utanför Nationalstadsparken gäller

”Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.”

Under samrådet inkom 80-talet skrivelser, som sammanställdes och kommenterades av kontoret samt låg till grund för förslag till bearbetning av planförslaget inför utställning. Stadsbyggnadsnämnden beslutade 14 juni 2007 att godkänna samrådsredovisningen och ge kontoret i uppdrag att med utgångspunkt från samrådsförslaget slutföra ett förslag till översiktsplan och därefter ställa ut detsamma enligt bestämmelserna i plan- och bygglagen.

Samrådsredogörelsen, tjänsteutlåtandet och stadsbyggnadsnämndens beslut finns tillgängliga på stadens webbplats.

Utställningen

Utställningen av förslaget till översiktsplan ägde rum 12 mars-14 maj 2008 i Tekniska nämndhuset. Förslaget visades även på stadens webbplats, på Norrmalms och Östermalms stadsdelsförvaltningar samt på biblioteken i Fältöversten och Hjorthagen.

Utställningshandlingarna har bestått av förslaget till översiktsplan, redovisa i en rapport med tillhörande plankarta, och av samrådsredogörelsen. I utställningen har även Översiktsplan '99 ingått liksom skriften ”Historiska landskap”, en illustrerad beskrivning av Nationalstadsparkens historiska utveckling. Utställningen kungjordes den 5 mars i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet, och genom anslag i Tekniska nämndhuset.

Utställningshandlingarna skickades till Länsstyrelsen, Regionplane- och trafiknämnden och angränsande kommuner. Stadens nämnder (genom respektive förvaltning) samt stadens bolag och råd, som lämnat remissyttranden vid samrådet, underrättades om utställningen och erhöll utställningshandlingarna. De myndigheter, intresseorganisationer och enskilda personer som lämnat synpunkter vid samrådet underrättades samma sätt om utställningen.

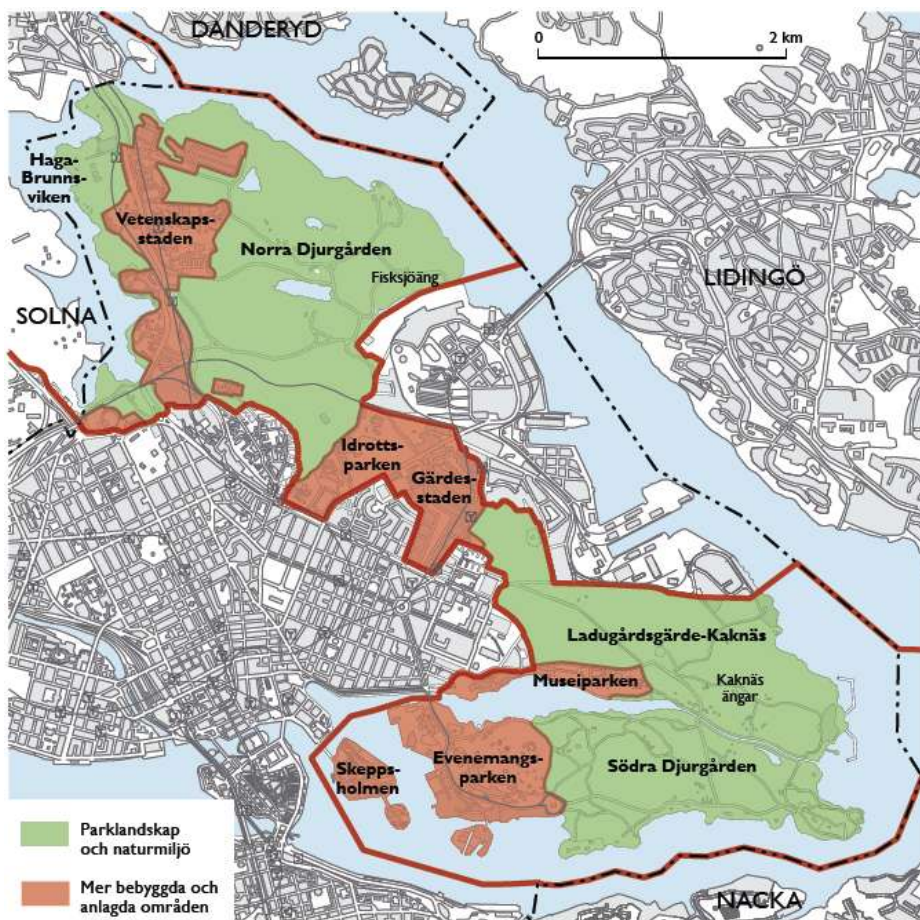
Vid utställningen inkom sammanlagt 37 yttranden, se vidare nedan.

Kort om förslaget till översiktsplan

Översiktsplanen utgår från Nationalstadsparkens värde som ett historiskt landskap av riksintresse vars natur-, kultur- och rekreationsvärden ges företräde framför andra intressen, och området sätts in i stadens utvecklingsperspektiv. Planen redovisar markanvändningen och ger främst vägledning för bevarande och utveckling av bebyggelse och anläggningar inom Nationalstadsparken. Den kompletterar de program som tas fram för området av länsstyrelsen och av Kungl. Djurgårdens Förvaltning, vilka har fokus på att vårda och utveckla Nationalstadsparkens värden.

Nationalstadsparken är ett område sammansatt av olika karaktärer och markanvändning. Översiktsplanen identifierar två övergripande områdeskaraktärer - områden som utgör parklandskap och naturmiljöer och områden som är mer bebyggda och anlagda områden, se kartan nedan.

- Fyra områden utgör parklandskap och naturmiljöer: Norra Djurgårdens friområde, parklandskapet runt Haga-Brunnsviken, Ladugårdsgärde-Kaknäs och Södra Djurgårdens östra delar. Områdena skyddas långsiktigt genom lagskyddet som stora sammanhängandepark- och naturområden med begränsade frihetsgrader för förändringar. Markanvändningen inriktas mot friluftsliv och rekreation med bevarade natur- och kulturvärden.
- Sex områden präglas av mer omfattande bebyggelse eller annat nyttjande: Vetenskapsstaden, Idrottsparken, Gärdesstaden, Museiparken, Evenemangsparken och Skeppsholmen. Målet är att områdena ska få fortsätta att utvecklas, men på sådant sätt att Nationalstadsparkens särskilda värden bibehålls och även förstärks. Områdesnamnen ger vägledning om markanvändningens huvudsakliga inriktning.

Nationalstadsparkens två områdeskaraktärer

Planen ger vägledning för markanvändning och utveckling dels för de två områdeskaraktärerna dels de tio delområdena. Den ger även vägledning för Nationalstadsparkens omgivningar som ska utvecklas med hänsyn till Nationalstadsparkens särskilda värden och behovet av stadsutveckling.

Kända anspråk på utbyggnader i trafikinfrastrukturen som berör Nationalstadsparken redovisas i planen som illustrationer utan ställningstagande om anläggningarna är lämpliga eller förenliga med lagskyddet. Detta får i stället prövas i särskild ordning genom de enskilda projekten. Detsamma gäller även anläggningar för kommunaltek-nisk försörjning. För användningen av de större vattenrummen – Saltsjön och Lilla Värtan med vikar, som enbart delvis ligger inom Nationalstadsparken, ger planen ingen närmare vägledning då vattenanvändningsfrågan behöver behandlas i en kommunomfattande planering.

Det utställda planförslaget har i stort sett följt samrådsförslaget disposition och in-

nehåll, men med några ändringar och tillägg samt framför allt en genomgående bearbetning av texten för att förtydliga planförslagets vägledning. De förändringar och bearbetningar som godkändes av stadsbyggnadsnämnden vid redovisningen av samrådet framgår av rapporten Samrådsredogörelse, som finns tillgänglig på stadens webbplats.

Utställningsförslagets rapport bifogas, se bilaga 2.

Länsstyrelsens granskningsyttrande vid utställningen

Nationalstadsparken utgör riksintresse enligt miljöbalken varför länsstyrelsen har ett särskilt ansvar att granska huruvida översiktsplanen tillgodoser detta riksintresse eller ej. Länsstyrelsen har följande anmärkningar.

- Länsstyrelsen har ingen invändning mot på vilket sätt Nationalstadsparkens gräns redovisats i planförslaget.
- Planens översiktliga karaktär gör att konsekvenserna fullt ut inte kan förutses vilket påverkar planens värde som underlag för detaljplan eller tillståndsprövning. Länsstyrelsen förutsätter att tillkommande bebyggelse, anläggningar och andra åtgärder utförs på ett sådant sätt att riksintressena tillgodoses.
- Det är ett starkt samhällsintresse att området för vetenskap och forskning kan utvecklas, och att Vetenskapsstaden i första hand utnyttjas för utveckling av kunskapsinstitutionerna med hänsyn till det mycket begränsade utrymmet.
- Översiktsplanens markering mellan områden som utgör naturmiljöer och parklandskap och de delar av Nationalstadsparken som är mer bebyggda ger enligt länsstyrelsen underlag för kommande prövningar av åtgärder. Länsstyrelsen vill dock framhålla att lagtexten i 4 kap 7 § miljöbalken omfattar hela parken. De mer exakta avgränsningarna av de olika delområdena måste göras i samband med kommande detaljplanering och tillståndsprövning utifrån lagskyddets formulering.
- Länsstyrelsen har inget att invända mot bedömningen som gjorts i planarbetet att behov av miljöbedömning enligt miljöbalken av översiktsplanen inte har förelegat.

Länsstyrelsens ansvar gäller även andra riksintressen enligt miljöbalken såsom kommunikationsanläggningar m.m., samt miljökvalitetsnormer, mellankommunala intressen och frågor om hälsa och säkerhet. Länsstyrelsen har följande anmärkningar.

- Översiktsplanen behöver kompletteras med text om de särskilda hushållningsbestämmelserna för riksintresset Stockholms kust- och skärgårdsområden som också gäller Nationalstadsparkens område.
- Länsstyrelsen förutsätter att störningar, risker och miljökvalitetsnormer kommer att beaktas i eventuellt efterföljande detaljplanering och tillståndsbe-

slut så att kommande bebyggelse, anläggningar eller andra åtgärder som utförs inte blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa och säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

- När det gäller infrastrukturbyggnader av riksintresse utgår länsstyrelsen från att hänsyn till Nationalstadsparkens värden och förutsättningar kommer att beaktas i eventuellt efterföljande detaljplanering och tillståndsbeslut för erforderliga infrastrukturanläggningar så att riksintressena tillgodoses.

Länsstyrelsens granskningsyttrande bifogas i sin helhet, se bilaga 3.

Utställningsyttrandena

Drygt 30-talet utställningsyttranden har inkommit. Exploateringsnämnden, Norrmalms och Östermalms stadsdelsnämnder, Stockholms hamnar och stadsbyggnadsnämndens handikappråd har yttrat sig liksom Vägverket, Naturvårdsverket, Försvarsmakten Livgardet, Regionplane- och trafiknämnden, SL, Solna, Lidingö och Sundbyberg. Yttranden har även lämnats av Kungl. Djurgårdens Förvaltning, Statens Fastighetsverk, Akademiska hus, Stockholms universitet, och Kungl. Djurgårdens Intressenter AB. Tolv intresseföreningar har lämnat yttranden. Fem skrivelser från enskilda personer och fastighetsägare har inkommit.

Utställningsyttrandena har sammanställts i bilaga 4.

De förändringar och bearbetningar som gjorts av planförslaget efter samrådet framhålls som positiva och har också medfört att synpunkter som riktades mot planen vid samrådet nu tillgodosetts. Flera av de synpunkter som framfördes vid samrådet återkommer i utställningsyttrandena.

Planens avsikt att ge vägledning för hur lagskyddet för Nationalstadsparken tillämpas har fortfarande föranlett synpunkter, liksom innebörden av planens markering av två områdeskaraktärer. Några yttranden handlar om att begränsa planens inriktning för Vetenskapsstaden och om Evenemangsparken inriktning. Frågan om att vidta särskilda åtgärder för ekologiska spridningsvägar, framför allt för den ekologiska midjan mellan Norra och Södra Djurgården tas upp av flera, liksom planens hantering trafikinfrastrukturen inom Nationalstadsparken.

Behovet av närmare planering och åtgärder kommenteras liksom kunskapsunderlag och analyser för att lyfta fram Nationalstadsparkens särskilda värden. Synpunkter på Nationalstadsparkens gräns återkommer i några yttranden.

De kommunala nämnderna ställde sig i huvudsak bakom det tidigare samrådsförslaget. Exploateringsnämnden godtar utställningsförslaget, liksom Östermalms stadsdelsnämnd. Norrmalms stadsdelsnämnd efterlyser klarlägganden om f.d. bensinstationstomten vid Norrtull.

Förbundet för Ekoparken menar att de flesta av de invändningar som förbundet reser vid samrådet kvarstår, och anser att bristerna i planförslaget är så stora att planen inte bör fastställas.

Akademiska hus och Stockholms universitet konstaterar att området Vetenskapsstaden kraftigt har begränsats i utställningsförslaget jämfört med samrådsförslaget. Akademiska hus framhåller att det är viktigt att prioritera så att utbildning och forskning ges möjlighet att växa, men understryker ändå att det för att åstadkomma konkurrenskraftiga och kvalitativa forskningscentra krävs möjlighet till integration av boende, ett grundutbud av närservice samt sociala och kulturella mötesplatser.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret anser att utställningsförslaget är väl ägnat att utgöra det slutliga förslaget till översiktsplan för Stockholms stads del av Nationalstadsparken. Några få förtydliganden och kompletteringar behöver göras med ledning av länsstyrelsens och andras utställningsyttranden utan att förslaget ändras i sak, se vidare nedan.

Avgörande för kontorets ställningstagande är att länsstyrelsens anmärkningar i granskningsyttrandet vad gäller riksintresset nationalstadspark enligt miljöbalken kan tillgodoses genom något förtydliganden av utställningsförslaget och vid efterföljande närmare planering och tillståndsprövning. När det gäller tolkningen av riksintresset företräder länsstyrelsen staten, dvs. även Vägverket och Naturvårdsverket.

Avgörande är även att kontoret anser att utställningsförslaget ger den vägledning som är lämplig för en översiktsplan för hela Nationalstadsparkens område. Den bidrar med en helhetssyn över markanvändning, bevarande och utveckling av bebyggelse inom Nationalstadsparken och omgivningar som vägledning för att bedöma enskilda anspråk på bevarande och förändringar, främst i sådana frågor som beslutas om av staden enligt plan- och bygglagen. Området är centralt placerat i regionen varför anspråken på förändringar är och kommer att förbli stora.

Kontoret konstaterar att vissa förväntningar på översiktsplanen framför allt från Förbundet för Ekoparken inte kan infrias. Kontoret uppfattar att det finns skilda uppfattningar om innebörden av Nationalstadsparkens lagskydd i förhållande till beslut i markanvändnings- och bebyggelsefrågor och till översiktsplanens möjligheter. Kontoret finner stöd i sin tolkning genom de rättsfall som prövats i regeringsrätten, bland annat Fysikcentrum, Norra länken, studentbostäder vid Lappkärrsberget m.fl.

Kontorets kommentarer till frågor som har tagits upp vid utställningen

Kontoret har gått igenom utställningsyttrandena och kommenterat framförda synpunkter, se bilaga 4. Nedan tar kontoret upp kommentarerna till några centrala frågor som tagits upp vid utställningen.

Delområdet Vetenskapsstadens inriktning för forskning och utbildning

Översiktsplanens avsikt för området är högre utbildning och forskning men att detta också innebär sådan verksamheter som idag hör till, dvs. nyföretagandet med forskningsanknytning och som genom stiftelsen Vetenskapsstaden redan finns i området. För att bidra till en allsidig miljö och bibehålla områdets attraktivitet föreslås att även vissa kompletterande verksamheter tillförs såsom inslag av bostäder för studenter och gästforskare, av kultur och kommersiell service. Detta synes dock av flera komma att

uppfattas som planens vägledning avser sådan verksamheter i allmänhet utan anknytning till forskning och utbildning.

Med hänsyn härtill föreslår kontoret att översiktsplanen inriktning för delområdet Vetenskapsstaden textmässigt förtydligas till följande: Vetenskapsstaden vidareutvecklas för forskning och utbildning med bevarande natur- och kulturvärden. Detta innebär ingen ändring i sak.

Kontoret vill framhålla att utbyggnadsmöjligheterna inom Vetenskapsstaden genom Nationalstadsparkens lagskydd är begränsade, såsom framhålls i översiktsplanen. Det är därför angeläget att långsiktigt hushålla med utbyggnadsresursen.

Åtgärder för att bevara och utveckla naturvärden inom spridningszoner

Att bevara och utveckla Nationalstadsparkens landskap för växt- och djurliv har lyfts fram starkt i översiktsplanen och i arbetet. Det gäller även för mer bebyggda och anlagda områdena där naturmarker och vegetation ingår i s.k. spridningszoner i den ekologiska infrastrukturen, och särskilt för den ”ekologiska midjan” mellan Norra och Södra Djurgården över Idrottsparken och Gärdesbebyggelsen som också berör naturmarker och vegetation utanför Nationalstadsparkens område.

För att bevara och utveckla spridningszonerna är översiktsplanens vägledning inte tillräcklig, utan bevarande- och skötselåtgärder behöver vidtas både för de marker som staden och Kungl. Djurgården Förvaltning förvaltar och för värden på kvartermark. Huvudansvaret för åtgärderna vilar på fastighetsägare och markförvaltare.

Vid utställningen har Länsstyrelsen, Östermalms stadsdelsnämnd, Kungl. Djurgårdens Förvaltning, m.fl. ånyo uppmärksammat behovet av att vidta åtgärder för spridningszonerna. Stadsdelsnämnden framhåller behovet av en långsiktig skötselplanering, och stadsdelsförvaltningen är beredd att medverka i ett arbete med att ta fram generella råd för fastighetsägare och markförvaltare.

Kontoret vidhåller att en första åtgärd är att ta fram en skötselplan för berörda områden såsom utställningsförslaget anger, och att detta lämpligen sker inom Länsstyrelsens och Djurgårdsförvaltningens pågående arbete med vård- och skötselplaner.

Området vid Norrtull ingår även i översiktsplan för Karolinska-Norra Station

Ett område vid Norrtull, i huvudsak f.d. bensinstationstomten, kommer att ingå i två översiktsplaner, d.v.s. även i Stockholms och Solnas gemensamma förslag till fördjupning av två översiktsplaner för Karolinska-Norra Station, som stadsbyggnadsnämnden godkände i juni och överlämnade till kommunfullmäktige för antagande. Översiktsplanen för Nationalstadsparken klargör att området utgör en mer bebyggd och anlagd del med avsikten att områdets närmare disposition behandlas i sammanhanget med planeringen för Karolinska-Norra Station. Detta behöver framgå tydligare än i utställningsförslaget.

Förslag till förtydliganden och kompletteringar av utställningsförslaget

Förutom rent redaktionella ändringar föreslås att följande förtydliganden och kompletteringar görs i utställningsförslaget innan det läggs fram för antagande i kommunfull-

mäktige.

1. Vägledningen för Vetenskapsstaden ges följdande inriktning: Vetenskapsstaden vidareutvecklas, i första hand för forskning och utbildning, med bevarade natur- och kulturvärden (sidorna 50 och 53).
2. Avsnittet om infrastruktur inom Nationalstadsparken förtydligas så att det framgår att illustrerade reservat för vägar och spår är möjliga sträckningar och att andra sträckningar än de illustrerade kan bli aktuella (sidorna 28-29)
3. Behovet att utveckla och precisera underlaget om Nationalstadsparkens värden inför bedömningar av anspråk på bevarande och förändringar görs tydligare (sidorna 25 och 27).
4. Planen redovisar tydligare att användningen av området vid Norrtull, i huvudsak f.d. bensinstationstomten, behandlas i Stockholms och Solnas gemensamma förslag till fördjupning av två översiktsplaner för Karolinska-Norra Station (sidorna 50 och 55 och på plankartan).
5. Planen kompletteras med text om att miljöbalkens särskilda hushållningsbestämmelserna för Stockholms kust- och skärgårdsområden (4 kap 2 och 3 §§) gäller Nationalstadsparkens område såsom länsstyrelsen krävt, och att bestämmelsen inte är tillämplig för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet. (Sidan 19 rubriken Planer och bestämmelser)
6. Utställningsförslaget förord och inledning ändras så att de motsvarar information om den antagna planen samt redovisar Länsstyrelsens granskningsyttrande (sidorna 1 och 5). Granskningsyttrandet ska ingå i den rapport som kontoret sammanställer då översiktsplanen antagits.

Kontoret gör bedömningen att föreslagna ändringar inte ändrar planförslaget väsentligt och inte ger anledning till ny utställning.

Uppdraget om naturreservat

Stadsbyggnadsnämnden har sedan 1993 kommunfullmäktiges uppdrag att i samråd med dåvarande gatue- och fastighetsnämnden ta fram förslag till naturreservat eller andra relevanta bevarandebestämmelser för Norra och Södra Djurgården i samarbete med staten.

För Norra Djurgården lade stadsbyggnadskontoret redan 1995 fram ett förslag till naturreservat med tillhörande skötselplan. Arbetet slutfördes emellertid inte eftersom Kungl. Djurgårdens Förvaltning ifrågasatte reservatsformen för Djurgårdsmark i förhållande till Konungens enskilda dispositionsrätt för marken. Arbetet med naturreservat för Södra Djurgården med Ladugårdsgärde och Kaknäs har på grund av detta inte inletts.

Frågan om hur friområdenas natur-, kultur- och rekreationsvärden ska garanteras långsiktigt behandlas av länsstyrelsen i redovisningen våren 2006 av det särskilda regeringsuppdraget att ta fram ett program för förvaltning, skötsel och utveckling av Nationalstadsparken. Kontoret anser att det lämpligt att det är länsstyrelsen och inte

staden som fortsättningsvis överväger behovet av skydd enligt miljöbalken för områden inom Nationalstadsparken. Detta har redovisats i översiktsplanens samrådshandling vid utställningen, och inte föranlett någon reaktion. Flera, framför allt intresseorganisationerna, påtalar däremot starkt behovet av skydd enligt miljöbalken. Kontoret anser att det inte är motiverat att överväga kommunala reservat för enbart de områden som staden äger, dvs. Bellevue och Kaknäsområdet, då ett eventuellt skydd bör gälla relativt enhetligt för parklandskap och naturmiljöer oberoende av ägandet.

Stadsbyggnadsnämnden bör därför föreslå kommunfullmäktige att uppdraget om naturreservat för Norra och Södra Djurgården dras tillbaka, och att frågan om skydd enligt miljöbalken för områden inom Nationalstadsparken överlämnas till Länsstyrelsen.

Om aktuellt förslag att ändra lagskyddet

Miljödepartementet remitterade i juni 2008 förslag till ändring i lagskyddet för nationalstadsparker som gör det möjligt att vidta åtgärder som innebär ett tillfälligt intrång i parklandskap eller naturmiljö eller en tillfällig skada på det historiska landskapets naturvärden, vilket inte dagens lagskydd medger. Ändringsförslaget har initierats av Vägverket med anledning av byggandet av Norra länken och de besparingar som bedömts kunna göras om ett öppet schakt nära Bellevueparken kan möjliggöras. Kommunstyrelsen tillstyrkte lagändringen vid sammanträdet i juni.

Remissen avsåg även förslag att länsstyrelsen får ansvar att ta fram och fastställa en övergripande vård- och utvecklingsplan för nationalstadsparker, att inrättandet av ett nationalstadsparksråd formaliseras genom bestämmelser i länsstyrelseinstruktionen, samt att området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården ges namnet *Stockholm-Solna nationalstadspark*.

Kommunstyrelsen tillstyrkte även dessa förslag och konstaterade att det föreslagna namnet överensstämmer med det som stadsbyggnadsnämnden som svar på tidigare länsstyrelseremiss föreslagit och förordat i beslut den 7 februari 2008. Den föreslagna lagändringen ändrar inte förutsättningarna för översiktsplanen.

RESERVATIONER M.M.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller (mp) och Maria Hannäs (v), enligt följande

Att stadsbyggnadsnämnden beslutar att återremittera förslaget till översiktsplan för Stockholms del av Nationalstadsparken och inarbeta följande synpunkter inför antagande.

1. Fortsätta att arbeta med möjligheten att inrätta naturreservat inom Nationalstadsparken
2. Områdesbestämmelser bör tas fram för buffert- och svaga spridningszoner.
3. Spridningsvägarna för djur och natur måste förstärkas inom Ekoparken - inte försämrats, men även i buffertområdet bör insatser göras som att t.ex. bygga en eko- och sociodukt över Lidingövägen.
4. Alternativ utanför Nationalstadsparken till utbyggnad inom Nationalstadsparken måste alltid redovisas
5. vidare anföras följande

”Nationalstadsparken är en ny och okränkbar stadsdel i storstadsregionen, med ett eget planeringsbehov och identitetsskydd” (Lennart Holm, Nationalstadsparken – Ett experiment i hållbar utveckling, 2002) Planeringens målsättning måste vara att ta tillvara ”parkens” intressen, de kvalitéer som en gång ledde till att Nationalstadsparken instiftades.

Det är tråkigt att det föreliggande förslaget i mångt känns som en exploateringsplan och ett försvar för tidigare ingrepp i Nationalstadsparken, i stället för den efterlängtade visionen för hur natur- och kulturvärden ska bevaras och utvecklas inom denna vår nationalklenod. Ännu saknas detta grundläggande ansvarstagande i stadens ambitioner för områdets värnande och utveckling.

I nationalstadsparkens lagskydd står klart och tydligt att området skall ses som en helhet med betoning på park- och naturskydd. Även närområdet intill nationalstadsparken är mycket känsligt och kan vid okänslig exploatering påverka Nationalstadsparken negativt. Vidare anger lagstiftningen att det ”Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas”.

När stadsbyggnadskontoret skriver att ”natur och kulturvärdena har olika tyngd i olika delar av nationalstadsparken” och samtidigt bortser från lagskyddets helhetstänkande och riksintressets innehåll, begår man ett allvarligt fel. Genom att dessutom

avgränsa eller indela området i mer eller mindre exploateringsbara områden har man missförstått hela idén med Nationalstadsparken. Med denna zonindelning frångår man helhetsperspektivet och det är ytterst tveksamt om föreliggande förslag är förenlig med själva grundtanken i lagen. Den fördjupade översiktsplanen riskerar då att bli ett oanvändbart dokument.

I översiktsplanen bör krafterna riktas mot förstärkning av Nationalstadsparkens svaga länkar, t.ex. s.k. getingmidjan som binder ihop parkens norra och södra delar. Det finns ett starkt behov av att från stadens sida vidta åtgärder för att naturvärdena i getingmidjan och övrigt hotade delar av parken samt buffertzoner ska förstärkas.

Förändringar gentemot utställningsförslaget

4. Vägledningen för Vetenskapsstaden ges följande inriktning: Vetenskapsstaden vidareutvecklas, i första hand för forskning och utbildning, med bevarade natur- och kulturvärden.
Nämnden anför: Skrivningen har skärpts, men det måste vara tydligt att inte bostäder ska byggas. Vid krav på exploatering så bör alternativ alltid tas fram. Flyttningen av lärarhögskolan till Frescati bör utredas innan processen fortsätter.
5. Avsnittet om infrastruktur inom Nationalstadsparken förtydligas så att det framgår att illustrerade reservat för vägar och spår är möjliga sträckningar och att andra sträckningar än de illustrerade kan bli aktuella.
Nämnden anför: Österleden ska helt tas bort och kartan ska självklart överensstämma med Cederschiöldsförhandlingens karta, som har bärighet fram till 2020.
6. Planen redovisar tydligare att användningen av området vid Norrtull, i huvudsak f.d. bensinstationstomten, behandlas i Stockholms och Solnas gemensamma förslag till fördjupning av två översiktsplaner för Karolinska-Norra Station.
Nämnden anför: Norrtulltomten ska vara en grön entré till Nationalstadsparken.

Gränsdragningar

Fleratlet av föreslagna ändringar av gränsdragningen är tyvärr till nackdel för Nationalstadsparken. Allvarligast är troligen gränsdragningen vid de västra delarna av Hjorthagen och Husarviken. Hjorthagen har i och med den omkringliggande Nationalstadsparken ett naturnära och känsligt läge. Gränsdragningar måste därför ske med stor hänsyn till ekologiska värden och den känsliga spridningskorridoren mellan norra och södra Djurgården. En väl tilltagen obebyggd strandremsa längs Husarviken bör också skapas mellan bebyggelsen och vattnet och helst tillföras Nationalstadsparken. De västra delarna delar av Storängsbotten borde ligga inom Nationalstadsparkens gränser.

Buffertzoner och Nationalstadsparkens omgivningar

Insikten om att även exploateringar utanför Nationalstadsparken kan skada dess värden och därför skall undvikas måste lyftas fram i Översiktsplanen. Brutala projekt i parkens närhet påverkar i allra högsta grad Nationalstadsparkens upplevelsevärden. Landskapsanalyser kan delvis belysa dessa frågeställningar.

Riksintressefrågan måste få större tyngd i bedömningar av planer i parkens omedelbara närhet. Buffertzoner för att skydda Nationalstadsparkens närområden från olämpliga åtgärder borde övervägas, eventuellt i form av områdesbestämmelser och/eller tillägsbestämmelser för detaljplaner. Markanvisningar och projekt i gränzoner bör inte genomföras innan arbetet med den fördjupade översiktsplanen för Nationalstadsparken är färdigställt. Gränzonerna är känsliga och samtidigt viktiga både estetiskt och ekologiskt.

Markanvändning

Nationalstadsparkens område har i många hundra år nyttjats för nationellt viktiga utvecklingsbehov. Parkens område har också använts som en central plattform för internationella kontakter. (Representativa mötesplatser, jaktpark, hagapark, forskningscentra, OS 1912, Stockholmsutställning mm, mm.). Det är dessa höga och under lång tid kontinuerliga ambitionsmål som skapat Nationalstadsparkens unika kvaliteter. Ansvar för Nationalstadsparken är att värna, vårda och vidareutveckla dessa kvaliteter.

Eventuell kompletteringsbebyggelse i till exempel Vetenskapsstaden eller Albanområdet måste ges en disposition och utformning som beaktar riksintressena för Nationalstadsparken och dess syfte. Den tidigare fluffiga beskrivningen av vilka verksamheter som skall tillåtas att utvecklas inom Nationalstadsparken, en beskrivning som inkluderar bostäder och kommersiell service öppnar lätt upp för en felaktigt markanvändning som ej står i överensstämmelse med i lagstiftningens intentioner.

Olika genomförda projekt och kommande

Som tidigare nämnt är det är tråkigt att det föreliggande förslaget i mångt känns som en plädering för utökad exploatering och ett försvar för tidigare ingrepp i Nationalstadsparken.

Park- och naturlandskapets värden för Stockholm som besöksstad och för dagens och morgondagens stockholmare är ovärderligt och tas ofta för givet. Men dessa värden kan gå förlorade för all framtid vid ovarsam planering och omedveten hantering. Idag hotas Nationalstadsparken att steg för steg förminska och stora värden gå förlorade. Flera exploateringsprojekt har de senaste åren processats utan någon tydlig planering av hur park- och naturlandskapets ska tas tillvara.

Speciellt gäller det bebyggelse sydost om Husarviken. Projektet Norra Djurgårdsstaden/Hjorthagen som fortfarande inte är anpassat till det känsliga läget

Vid framtagande av många enskilda detaljplaner bevittnar vi ständiga intrång på Nationalstadsparken. Detta synsätt i planeringen undergräver hela idén med en Nationalstadspark. Det finns idag ett större behov av skyddsåtgärder för Nationalstadsparken än att genomföra små exploateringar här och var som i sin helhet innebär stora

negativa effekter för dess framtida existens. Lokala särintressen får inte väga tyngre än grundsyftet med en Nationalstadspark.

Exempel på några projekt i och i direkt anslutning till parken: (mängden är förskräckande).

Kvarter Smyrna, Idrottshögskolan, Kattrumpstullen flera projekt, Ladugårdsgärde 1:33, bredvid kv Våbeln,(Badmintonhallen), Studentbostäder KTH kvarter Forskning- en, kv Filosofen, Kv Smedsbacken35, Ladugårdsgärde 1:37, Förrådsbacken, TV- hu- set, Berwaldhallen Kv. Stettin, STIM, Tre vapen, (p-plats 2/3 inom Nationalstadspark- en). Kampementet, m.fl.

Infrastruktur

Trafikutbyggnader inom Nationalstadsparken och dess omgivning är bland de största hoten för Nationalstadsparkens bevarande, åtgärder för att minska störningar från omgivningen innehåller förslaget goda idéer som t.ex. en överdäckning av Roslagsvägen. Österleden är dock t.ex. ett vansinnesprojekt som leder in Nacka-Värmdötrafiken rakt in i Östermalm.

Grönstruktur

Ekologi, biologiska värden, spridningsvägar, biologisk mångfald och grönstrukturens betydelse för parken har getts en mycket underordnad roll hitintills inom översiktsplanen. Detta behöver åtgärdas i det fortsatta arbetet och stadens spetskompetens när det gäller den yttre miljön inom ekologi och landskapsplanering skall tillvaratas.

Spridningsvägarna för djur och natur måste förstärkas inom Ekoparken - inte försämras. T.ex. en eko- och sociodukt över Lidingövägen bör finnas med i kommande planer. Grus ska bli gräs. Äldre industrimark omvandlas nu i snabb takt även i nationalstadsparken. Dessa områden ska planeras i in park- och landskapsmiljön och även användas för att stärka natur- och rekreationsvärdena. I Albano och Norra Station som nu omvandlas behövs grönska efter alla år av grus och betong!

Gångbroar och ekopassager

Lidingövägen, Roslagsvägen och Värtabanan gör att strövande djur och människor får svårt att ta sig mellan nationalstadsparkens olika områden. Det behövs broar och passager så att och rekreationsmöjligheterna och naturens viktiga spridningseffekt stärks. Låt inte en ökad biltrafik diktera villkoren för parklandskapet utan planera så att barriärerna överbryggas.

Skydda strategiska miljöer och spara ekarna

Nationalstadsparken har sin 'smala midja' mellan södra och norra Djurgården där parken går genom delar av Hjorthagen – Starrbäckringen – Gärdet. Här är det extra viktigt med spridningsvägarna för växter och kryp. Ekar och andra ädellövträd är av strategisk betydelse eftersom de är livsmiljöer för många arter. Oavsett om träden står i gatumiljö, eller i trädgård har de en viktig funktion. En ordentlig skötselplan och ett skydd

som naturreservat behövs för hela nationalstadsparken, men för 'midjan' bör den kompletteras med tvingande regler om tillstånd för att såga ner träd.

Kulturmiljö och kulturlandskap

Kulturmiljöns och kulturlandskapets värden borde ges större tyngd än vad som redovisas i samrådsförslaget. Hur arkitektoniska och andra kulturhistoriska värden skall hanteras inom för bebyggelse avsatta områden är inte utrett, strategi saknas. Även kulturlandskapet i Nationalstadsparken behöver skötsel och vård för att kunna upprätthållas.

Demokrati/Förankring/kompetens som skall tillvaratas

Samarbete med Kungliga Djurgårdsförvaltningen, Länsstyrelsen, Förbundet för Ekoparken, Kommittén för Gustavianska parken, DLV och andra föreningar och organisationer är ytterst viktigt och att tillvarata remissinstansers, föreningar samt kunniga privatpersoners kompetens.

Nationalstadsparken ger Stockholm en historisk förankring både i landskap och i byggnader. Den ger biologisk mångfald till hela staden och är en del av de gröna kilarna. Den kan erbjuda lugn och tystnad nära tillgängligt för stadens boende och miljöer för, friluftsliv, nöje och livskvalitet, mer än någon annan existerande huvudstad. Den är väl värd att ta god hand om, innan det är för sent.

Ersättaryttrande gjordes av Lukas Forslund (c) enligt följande

Centerpartiet ser mycket positivt på att en översiktsplan för Nationalstadsparkens stockholmsdel antligen kommer till stånd. Kontoret har tagit fram ett gediget och tilltalande dokument som är viktigt i arbetet med att utveckla Nationalstadsparkens värden. Vi är i grunden positiva till det presenterade förslaget, men ser ändå en rad möjliga förbättringsåtgärder. Dessa är följande:

Det bör framgå av översiktsplanen att ingen ytterligare exploatering ska ske inom delområdena som utgör parklandskap och naturmiljö.

Det bör uttalas att utvecklingen av Vetenskapsstaden inte innefattar byggandet av bostäder. En nationalstadspark syfte är inte att vara förstahandsval för regionens expansion.

Reservatet för Österleden hör inte hemma i översiktsplanen. Kartan ska naturligtvis utgå från gällande politiska överenskommelser, d.v.s. överensstämma med Cederschiöldsöverenskommelsen som sträcker sig till 2020. Att bygga en Österled i hjärtat av Nationalstadsparken kan aldrig komma i fråga.

Luftkvalitet och bullernivåer är faktorer som direkt påverkar parkens värden. Därför bör också översiktsplanen miljöbedömas enligt rådande regleringar i miljöbalken.

Regler för vad som gäller trädfällningar och tillbyggnader inom parken måste tydligt klargöras. Det kan inte stå fastighetsägare och bostadsrättsföreningar fritt att fälla värdefulla träd inom Nationalstadsparken.